1820

N. 6 dnia 10. Stycznia 820 dałem X. Raciborskiemu jadącemu do Węgier na Wino Złp. 30. Złotem. —

d. 25. porzyczyłem Piotrowi Spyrtakowi Polowemu z Bronowic małych na pogrzeb Żony — Złp. 30.

Biblioteka Jagiellońska
1002470443

KALENDARZ

POLSKI, RUSKI i ASTRONOMICZNO-
GOSPODARSKI,

Na Rok Pański

1820

KTORY JEST ROKIEM PRZESTĘPNYM MAIĄCYM DNI 366.

W którym znayduie się wiele ciekawych i każdemu Stanowi, a mianowicie Rolniczemu, pożytecznych wiadomości.

Przez Franciszka Xawerego Ryszkowskiego F. i M. Doktora
NA POŁUDNIK KRAKOWSKI UŁOŻONY

A przez PIOTRA KANDYANIEGO
NA KRAY POLSKI

WYRACHOWANY.

w KRAKOWIE
w Drukarni Jozefa Mateckiego.

LICZBY WROTOW KALENDARSKICH I RUCHOME SWIĘTA.

Now: Kalend:			Star: Kalend:
16	Wrót Xiężyca, czyli złota liczba	13	
XV.	. . . . . Epakta	XXV.	
9	Wrót Słońca, Cyclus Solaris . . .	20	
B. A.	. . . Litera Niedzielna	C	
8	. . . Rzymski Poczet	8	

RZYMSKIEGO		RUSKIEGO	
Niedziela Starozapustna	30 Stycznia	Nedela Miasopustna	1 Fewruaryi
Popielec - -	16 Lutego	Post Welyki -	11 Fewruaryi
Wielkanoc - -	2 Kwietnia	Pascha Chrystow.	28 Mart.
Wniebowstąpienie Pańskie	11 Maia	Wozneszenie Hosp.	6 Mayi
Zielone Swiątki -	21 Maia	Soszes. S. Ducha - .	16 Mayi
Niedziela SSS. Troycy	28 Maia	S. S. S. Troyce -	17 Mayi
Boże Ciało - -	1 Czerwca	Pietruwki Ned. 5 dny 1.	
Niedziela 1 Adwentu	3 Grudnia	Nedela 1 Adwentu	28 Noiemwry
Suchedni 1 Lutego . 23. 25. 26.		Suchedni 3 Września 20. 22. 23.	
— 2 Maia 24. 26. 27.		— 4 Grudnia 20. 22. 23.	

Wykład Znaków w tym Kalendarzu używanych

Nów Xiężyca	Baran ♈	Lew ♌	Strzelec ♐
Pierwsza Kwadra	Byk ♉	Panna ♍	Kozieroziec ♑
Pełnia	Bliźnięta ♊	Waga ♎	Wodnik ♒
Ostatnia Kwadra	Rak ♋	Niedzwiad. ♏	Ryby ♓

Planety i Aspekty

☿ Merkuryusz	♃ Jowisz		☌ Złączenie się o Zn. o St.
♀ Wenus	♄ Saturnus		☍ Przeciwległość 6 - o -
♁ Ziemia	♅ Uranus	☉ Słońce	△ Troygran 4 - o -
♂ Mars	☽ Xiężyc.		□ Czworogran 3 - o -
			✱ Sześciogran 2 - o -

☊ Węzeł podnoszący się. ☋ Węzeł spadaiący.

Znakomitsze Epoki i Odkrycia *Roku po N. Chryst:*

Krucyata pierwsza na podbicie Ziemi św: pod dowodztwem Gottfryda Xiążęcia de Bouilon, nastąpiła - - - - - -	1099.
Liczby Arabskie zaprowadzone zostały do Europy - - - -	1100.
Sposob robienia papieru z płotna odkryty - - - - -	1362.
Proch Strzelniczy wynaleziony przez Franciszkana nazwiskiem Schwartz	1340.
Sposob malowania oleynemi farbami odkryto w Flandryi . - -	1440.
Sztuka sztychowania na miedzi wynaleziona - - - -	1460.
Jan Sobieski Król Polski Wiedeń Stolicę Austryi od oblężenia Tureckiego uwolnił	1683.
Prusy, aż dotąd Xięstwo, ogłoszone Królestwem - - - -	1700.
Stanisław August (Poniatowski) Król Polski, maiąc lat 66, umarł w Petersburgu dnia 12go Lutego - - - - - - -	1798.
Królestwo Polskie pod Nayiaś: Alexandrem Imper: i Królem Polskim ogłoszone	1815.

STYCZEŃ ma dni XXXI. | **DEKEMVR.** | **IANUARIUS**

D.	T.	Kalendarz Polski	D.	Kalendarz Ruski	☽
1	S.	**NOWY ROK**	20	Julyany Mucz.	
		Ewangelia tey Niedzieli nie iest wyznacz na			
2	N.	2 po Boże. Nar. Mak.	21	N. przed. Rozdest.	
3	P.	Genowefy Panny	22	Anastasyi Mucz.	
4	W.	Tytusa Biskupa	23	Muczen. 10 w Kry.	
5	S.	Telesfora Męcz.	24	*Wigil. do Rozde.*	
6	C.	**TRZECH KRÓLOW**	25	Rozdest. Hospod.	
7	P.	Lucyana Męcz.	26	Sobor Bohorody	
8	S.	Seweryna Męcz.	27	Stefana Mucz.	
		Ew. u Łuk. S. w Rozd. 2 O Chrystusie we 12 latach			
9	N.	N. 1 po 3 Król. Marcy.	28	N. 1 po Rozdest.	
10	P.	Wilhelma Bisk.	29	Ss. Mładenec Mu.	
11	W.	Honoraty Panny	30	Anysyi Mucz.	
12	S.	Ernesta Bisk. Wyz.	31	Mełanyi Prepod.	
13	C.	Godfrida Wyznawca	1	JANU. 1820. Obr. H.	
14	P.	Felixa Męcz.	2	Sylwestra Papy Ry.	
15	S.	Pawła 1. Pustelnika	3	Małachia Proroka	
		Ew. u Jan, S. w Rozd. 2 O godach w Kanie Galileysk.			
16	N.	2 po 3 Król. Marcella	4	N. 2 po Rozdestw.	
17	P.	Antoniego Opata	5	Wigil. do Bohoia.	
18	W.	Kated. S. Piotra w Rz.	6	Bohoiawłenyie	
19	S.	Ferdynanda Wyzn.	7	Sobor: S. Joanna	
20	C.	Fabiana i Sebast. MM.	8	Heorhia Prepod.	
21	P.	Agneszki Pan. i Męcz.	9	Połyiewkta Mucz.	
22	S.	Wincentego i Anast.	10	Hryhoria Jepys.	
		Ew. u Mat. S. w Roz. 8 O oczyszczeniu trędowat.			
23	N.	3 po 3 Król. Zaśl. M. P.	11	N. 1 po Bohoiaw.	
24	P.	Tymoteusza Bisk. M.	12	Tatyanny Mucz.	
25	W.	Nawroc. S. Pawła	13	Jermyła Mucz.	
26	S.	Pauli Wdowy	14	SS. Oyec w Synai	
27	C.	Jana Chryzost. Bisk.	15	Pawła Ftyweysk.	
28	P.	Walerego Bisk.	16	Petra w Weryha	
29	S.	Franciszka Sale. Bisk	17	Antonyia Wely.	
		Ew. u Mat. S. w Roz. 20 O robotnikach w winnicy			
30	N.	STAROZAP. Martyny	18	N. 2 po Bohoiaw.	
31	P.	Ludowiki Wdowy	19	Makarya Prepod.	

Wyiątki z Przypowieści dawnych Polakow

Gdy osłabionemu laty i woiennemi trudy Stef. Czarneckiemu oddano list krolewski z pzywileiem na buławę polną kor., przeczytawszy go rzekł: "Wszak ia nie raz mowiłem, że mi się w ten czas hetmańska władza dostanie, kiedy ani siła do woyny ani ręka do szabli zdolne nie będą. Jeżeli iednak Bóg zdrowia użyczy, starać się będę o to, żeby Król Jmć nie żałował tey swoiey łaski: ieżeli umrzeć przyydzie, ta buława śmiertelnego grobowca ozdobą chyba będzie.

* * *

Źle iest, gdy kto miłosierdziem niż sprawiedliwością sławnym bydź woli: albowiem kto złemu przepuszcza, dobremu krzywdę czyni.

* * *

Ludzie nie maią iedno trzy rzeczy, maiętność, ciało i duszę; otoż o maiętność swarzą się prawnicy, o ciało doktorowie, a o duszę teologowie.

* * *

Gorzey iest bezwątpienia nie chcieć dobrze czynić, niż nie umieć. Ł. Gornicki.

L U N A C Y E.

☾ Kwad. druga Stycznia d. 8 tegoż g. 2 m. 19 po połnocy. Porranney na czas mgle niestatec. w pogodzie

● Now Lutego dn. 14 Stycznia god. 5 m 48 z połdnia. Połnocny wiatr dokucza, i na śnieg godzi.

☽ Kwad. pierwsza Lut. d. 21 Stycznia g. 6 min. 46 z połdnia. Kwadra ta mroźnąpogodną znaczy się.

○ Pełnia Lutego d. 29 Stycznia g. 11 m. 42 przed północą. Wiatr mroźn nategży, na czas śnieg.

LUTY ma dni XXIX. | **JANUAR** | **FEBRUARIUS**

D.	T.	Kalendarz Polski	D.	Kalendarz Ruski	☽
1	W.	Ignacego Męczenn.	20	Jeufrymyia Weł.	
2	S.	S. Oczyszczenie M. P.	21	Maxima Prepod.	
3	C.	Błażeia Bisk.	22	Timoftea Apos.	
4	P.	Weroniki Panny	23	Klementa Jepys.	
5	S.	Agaty Pan. M.	24	Xenyi Prepod.	
Ew. u Łuk. S. w Rozd. 8 O nasieniu i wielorakiroli					
6		N. Mięsop. Doroty P.	25	N. 3 po Bohojawl	
7	P.	Rumualda Opata	26	Xen fonta Prep.	
8	W.	Jana de Matta Wyz.	27	Joanna Złatoust.	
9	S.	Apolonii Pan. M.	28	Jefrema Prepod.	
10	C.	Scholastyki P.	29	Ignatya M. Jep.	
11	P.	Hipolita	30	Trzech Swiaty.	
12	S.	Modesta Męczen.	31	Kyra y Joan. Mu.	
Ew. u Łuk. S. w Rozd. 18 Jezus przepowiada swą mękę					
13		N. Zapust. Juliana Mę.	1	Few. N. Miasop.	
14	P.	Walentego Kap. M.	2	Sritenyie Hospod.	
15	W.	Faustyna i Jowity M.	3	Symeona Bohopr.	
16	S.	*Popielec* Juliany Pan.	4	Isydora Prepod.	
17	C.	Sabina Biskupa	5	Ahafyi Muczeny	
18	P.	Konstancyi Panny	6	Wukoła Prepod.	
19	S.	Konrada Wyz.	7	Parftenyia Prep.	
Ew. u Mat. S. w Rozd. 4 O diable który kusił Jezusa					
20		N. Wstęp Euharego	8	N. Syropustna	
21	P.	Eleonory Panny	9	Nykyfora Muzz.	
22	W.	Kated. S. P. w Anti.	10	Charałampya Muc.	
23	S.	Florentego Wyz. †	11	Własya Jepys. M.	
24	C.	Felixa Papieża	12	Małetya Archiep.	
25	P.	Macieia Apost. †	13	Martynyana Prep.	
26	S.	Nestora Biskup. †	14	Auxentya Prepod.	
Ew. u Mat. S. w Rozd. 17 O przemienieniu Jezusowem					
27		N. Sucha Anastazyi P.	15	N. 1 Wstupna	
28	P.	Romana Opata	16	Pamfyta Mucz.	
29	W.	Mansweta Bisku.	17	Fteodora Mucz.	

Kazimierz sprawiedliwy, Xże Sandom., w młodym wieku zadawszy się w grę z dworzaninem swoim J. Konarskim, gdy go ograł odebrał od tegoż policzek. Poymany od rycerstwa zbiegły Konarski, przyprowadzony przedeń i na śmierć iako winny obrazy maiestatu wskazany został. Lecz ten Pan cnotliwy rzekł łaskawie: Nie uczynię tego, aby o tak małą rzecz człowiek rycerski, którego czasu swego potrzebować będę, ginąć miał. I owszem uznawam go bydź godnym nagrody za to, że mnie, który się urodził na rząd krolewski, napomniał, abym się nie bawił takiemi rzeczami które osobie mey nie przystoią.

* * *

Panu wielkiemu to gospodarstwo naypotrzebnieysze i pierwsze, rozchod aby nie uprzedzał dochodu; bo gospodarstwo naywiększe niepomoże, kiedy złe szafarstwo.

* * *

Zbytek w domu iak suchoty ciału: powoli stęka ale pewna śmierć. *Gostomski.*

L U N A C T E.

☾ Kwad. druga Lutego d. 6 tegoż go. 1 m. 13 z połdnia Mroz dokucza, nie czas śnieg z wiatrem

● Nów Marca d. 13 Lut. g. 4 m. 48 po północy. Odwilż raczey niż mróz trwały i śnieg wróży.

☽ Kwad. pierwsza Marca d. 20 Lut. g. 9 m. 20 z połdnia. Pogoda się w tey Kwad zimowa wzmaga.

○ Pełnia Marca 28 Lut. g. 4 m. 24 z połdnia. Po dzienney pogodzie na noc mróz ostry chwyta.

MARZEC ma dni XXXI.			FEWRUAR	
D.	T.	Kalendarz Polski	D.	Kalendarz Ruski
1	S.	Albina Biskupa	18	Lwa Papy
2	C.	Heleny Cesarzow.	19	Archyppa
3	P.	Fortunata Męcz.	20	Lwa Epysko.
4	S.	Kazimierza Kr. Pol.	21	Tymoftea Prep.
Ew. u Łuk. S. w Roz. 11 O wyrzucaniu diabłów				
5	N.	GŁUCHA Fryderyka	22	N. Postu.
6	P.	Rolety Panny	23	Pozyka pa Jepy.
7	W.	Tomasza z Akw.	24	Obrit. Hław. Joan.
8	S.	Jana Bożego	25	Tarasya Archyep.
9	C.	Franciszki Rzym.	26	Porfyrya Archyep.
10	P.	40 Męczen. i Kresunt.	27	Prokopya Prepod.
11	S.	Konstantyna Wyz.	28	Wasyła Prepod.
Ew. u. Jana S. w Roz. 6 O nakarmieniu 5000 ludzi				
12	N.	SRODOP. Grzegorza	29	N. 3 Postu
13	P.	Krystyny Panny Nic.	1	MART. Jewdokyi
14	W.	Zacharyasza P. Mat.	2	Fteodota Mucz.
15	S.	Izabelle Panny	3	Jewtropya Mucz.
16	C.	Cyryaka Dyak.	4	Herasym Prepod.
17	P.	Gertrudy Pan.	5	Konona Mucz.
18	S.	Cyrylla Biskupa	6	SS. 42 Muczenik.
w. u Jana S. w Roz. 8 O żyd. ktorzy chcieli ukam. Jez.				
19	N.	BIAŁA Jozefa Ob. MP.	7	N. 4 Postu.
20	P.	Eufemii i Teodozyi M.	8	Teofyłaka Prepod.
21	W.	Benedykta Opata	9	SS. 40 Muczenik.
22	S.	Oktawiana Męcz.	10	Kodrata Mucz.
23	C.	Katarzyny Szwed.	11	Sofronya Patryar.
24	P.	7 Boleści M. P. Gabr.	12	Fteofana Prepod.
25	S.	Zwiastowania M. P.	13	Nykyfora Patryar.
Ew. u Mat. S. w Rozd 21 O wieździe Jezusa do Jeruz.				
26	N.	KWIET. Emanuel M.	14	N. 5 Postu.
27	P.	Jana Pustelnika	15	Agapya Muczen.
28	W.	Syxta Papież.	16	Sawyna Mucz.
29	S.	Eustazego Opata	17	Alexia Prepod.
30	C.	*Więcz. Pań.* Kwiryna	18	Kyryłła Archyep.
31	P.	*Wielki* Balbiny Panny	19	Chrysanfa Mucz.

MARTIUS

Marcin Leśniewolski, wielkich zasług w kraiu, przywiozł Zygmunta III. z Szwecyi na tron polski i mawiał do przyiacioł: "Przywiozłem oyczyznie Króla młodziuchnego, iak czystą tablicę: można było na niey wszystko dobre namalować.

Tenże, w Krakowie na ulicy kanoniczey nad domem Gorków, gdzie mieszkał, kazał namalować dwie korony laurowe, nad iedną napis *cnota sama sobie nagrodą*, nad drugą, *zasłużyć dosyć ie t.* — On zawsze mawiał: Polacy w tenczasby Króla szanowali, gdyby wiedzieli że po Tytusie będzie im Nero panował.

* * *

Nieuk od uczonego tak iest daleki, iak umarły od żywego, i słusznie; ponieważ iako słońce wszystko nam oświeca, tak i nauka od rzeczy szkodliwych na dobre nawodzi, srogie i porywcze umysły miekczy, do zgody prowadzi, do zacnych spraw drogę ukszuie, umysł zaostrza, a naostatek godnym i pożytecznym sługą Rzpltey czyni. *Kunicki.*

L U N A C T E.

☾ Kwad. druga Marca d. 7 tegoż g. 9 m. 20 przedpółn. Pierwsze i dalsze dni mgliste, i mroźno pogodne.

● Nów Kwiet. dn. 14 Mar. g. 4 m. 46 z południa. Przy wietrze mroźnym pogoda się co dzień wzmaga.

☽ Kwad. pierwsza Kwiet. d. 22 Mar. g. 10 m. 36 przedpołudniem. Na śnieg wilgotny godzi.

○ Pełnia Kwiet. d. 30 Mar. g. 6 m. 36 rano. Po nocnym i rannym wolnym mrozie, na śnieg z wiatrem zanosi się

KWIECIEŃ ma dni XXX. | M A R T. | A P R G L I S

D.	T.	Kalendarz Polski.	D.	Kalendarz Ruski.
1	S.	*Wielka* Hugona Bisk.	20	Prepod. Otec.
Ew. u Mark. S. w Rozd. 16. O Zmartwychwstaniu Jezusa				
2	N.	Wielk. Zmart. Franc.	21	N. 6 Cwitnaie
3	P.	Wielki Rycharda Bis.	22	Wasyla Jepys.
4	W.	Izydora Biskupa	23	Nykona Prepod.
5	S.	Wincentego Fer.	24	Zacharyi Prepod.
6	C.	Celestina Papieża	25	Błahowiszcz. Boh.
7	P.	Epifaniusza Bisk.	26	Sobor. Hawryiła
8	S.	Dyonizego Bisk.	27	Matrony Mucz.
Ew. u Jana S. w Rozd. 20 O pokazyw. się Jezusa Uczn.				
9	N.	Przewod. Maryi Egip.	28	N. Woskresenye
10	P.	Ezechiela Prorok.	29	Poned. Swit.
11	W.	Leona Papieża	30	Wtor. Swit.
12	S.	Damiana Bisk.	31	Ipatya Jepysk.
13	C.	Iustyna Męcz.	APR. 1	Maryi Jehyp.
14	P.	Tyburcego i Waler.	2	Tyta Prepod.
15	S.	Ludwiny Pan.	3	Nykyty Prep.
Ew. u Jana S. w Roz. 10 O Chrystusie dobrym Pasterzu				
16	N.	2 Grobu Iezu. Lamb.	4	N. 1 po Woskres.
17	P.	Rudolfa Męcz.	5	Jeiduła Mucz.
18	W.	Apoloniusza	6	Jewtychia Jepys.
19	S.	Wernera Męcz.	7	Heorhia Prepod.
20	C.	Agneszki Poli.	8	Irodiona Apost.
21	P.	Anzelma Bisk.	9	Jewpsychia Mucz.
22	S.	Sotera i Kaia. MM.	10	Terencya Mucz.
Ew. u Jana S. w Roz. 16 O odeyściu Chrystusa do Oyca				
23	N.	3 Opie. S. Joze. Woyc.	11	N. 2 po Woskres.
24	P.	Jerzego Męcz.	12	Wasyłya Prepod.
25	W.	Marka Ewang.	13	Artemona Jepys.
26	S.	Kleta i Marcel.	14	Martyna Papy
27	C.	Anastazego Papie.	15	Arystarcha Apos.
28	P.	Witalisa Męcz.	16	Ahapyi Mucz.
29	S.	Piotra Męcz.	17	Symeona Prepod.
Ew. u Jana S. w Roz. 16 O przyczynie Chryst. odeyścia				
30	N.	4 po Wielk. Katarzy. S.	18	N. 3 po Woskres.

Lubomirski Jerzy, Marszałek W. K. mawiał: "Wolność polska iest iako proszek na womity: cokolwiek mamy w sobie iadu albo na Króla albo na duchownych, albo na kogokolwiek z Panów kiedy się wolno o nich nagadamy, wszystko złe z siebie wyrzucemy. I byłby ten proszek lekarstwem prawdziwem gdyby go rozum pod umiarkowana dawał wagą; ale nieszczęściem, iż to lekarstwo stało się iuż trucizną.

* * *

Wolność iest iakby słoń który gdy przypadkiem się obali, albo nigdy albo z trudności podnosi się.

* * *

Prawda, iest święcona woda: gdy nią dyskretnie pokropią, dziękuią, gdy zbytecznie, gniewaią się.

* * *

Przyczyna nieszczęścia oyczyzny ambicya; a ta podobna do koszuli: nayprzód ią kładziemy, a na ostatku zdeymuiemy. *Andr. Załuski.*

L U N A C Y E.

☾ Kwadra druga Kwiet. d. 6 tegoż g. 3 m. 11 po północy. Na deszcz się z chłodnym wiatrem zanosi

● Now Maia d. 13 Kwiet. g. 5 m. 46 z rana. Wiatr się wzmaga, po którym deszcz się znaczy.

☽ Kwadra pierwsza Maia d. 21 Kwiet. g. 5 m. 51 z rana. Ciepła codzień pogoda się wzmaga.

☉ Pełnia Maia d. 28 Kwiet. g. 5 m. 48 z południa. Zasępi na deszcz tu i owdzie.

MAY ma dni XXXI. | APRYL | MAJUS

D. T.	*Kalendarz Polski.*	D.	*Kalendarz Ruski.*
1 P.	Filipa i Jakoba	19	Joanna Prepod.
2 W.	Zygmunta Męcz.	20	Fteodora Prepod.
3 S.	Znalezienie Krzyża S.	21	Januaria Mucz.
4 C.	Floryana Męcz. Pelag	22	Fteodora Sykoła
5 P.	Gotthard B. W.	23	Heorhia Mucz.
6 S.	Jana w Oleiu	24	Sawwy Mucz.
Ew. u Jana S. w Roz. 16 O skutku prosby w imię Jezusa			
7 N.	3 po Wielk Domicel.	25	N. 4 po Woskres.
8 P.	Stanisława B. M. *Krzy.*	26	Wasyłya Mucz.
9 W.	*Krzy* Grzegorza Nan.	27	Symeona Jepys. M.
10 S.	*Krzy.* Izydora Włośc.	28	Jasona Apost.
11 C.	Wniebowst. P. Beatr.	29	Dewiat Muczeny.
12 P.	Nereusz i Achilles M.	30	Jakowa Apost.
13 S.	Hillarego B.	1	MAY Jeremyi Pr.
Ew. u Jana S. w Roz. 15 O przyiściu Pocieszyc. Ducha S.			
14 N.	6 po Wielk. Bonifac.	2	N. 5 po Woskres.
15 P.	Zofii i 3 Cór.	3	Tymoftea Mucz.
16 W.	Jana Nepomuc.	4	Pełahyi Mucz.
17 S.	Paschalisa W.	5	Iryny Mucz.
18 C.	Felixa Kapuc.	6	Woznes Hospod.
19 P.	Piotra Cele.	7	Wospom. Kresta.
20 S.	Bernarda Sen.	8	Joanna Bohosł.
Ewa: u Jana S. w Rozd. 14 O zesłaniu Ducha S.			
21 N.	Świąt. Zesł. D. S. Hel.	9	N. 6 Pren. M. Ny.
22 P.	Świąt. Julii P. i M.	10	Symona Apost.
23 W.	Dezyderyusza B. M.	11	Mokia Mucz.
24 S.	Joanny Wdow. †	12	Jepyfanya Jepys.
25 C.	Urbana Pap. M.	13	Hlykeryi Mucz.
26 P.	Filipa Neryu. †	14	Isydora Mucz.
27 S.	Jana Papieża †	15	Pachomya Wely.
Ew. u Łuk. S. w Roz. 6 O potrzebie ludzkości i litości			
28 N.	1 SSS. Troycy Germ.	16	N. Zorz. S. Ducha
29 P.	Teodozyi Pan.	17	SSS. Troycy
30 W.	Felixa Papieża	18	Wtorok Switły
31 S.	Petronelli Pan.	19	Patrykia Jep. Muc.

Stan. Koniecpolski Hetman W. K. obaczywszy na placu żołnierza nie uzbroionego, strofował go iż był bez pancerza. Moie to będzie nieszczęście gdy zginę, odpowiedział żołnierz. Prawda, rzekł Koniecpolski, ale gdy tak nie dbasz o życie, pamiętać masz iż winieneś go szanować dla oyczyzny i wodza, który radby was nie tylko nie obrażonych, ale i nieśmiertelnych oglądał. Nie powinno bydź ciężkiem żelazo, skoro iest ochroną życia. Tak tak, wolę ia że długo będziesz zwyciężał, niż żebyś prędko zginął. Nie ciężą ieleniowi rogi, ale go zdobią; a zbroia żołnierza zdobi i bespieczeństwo daie.

* * *

Jako w łańcuchu ogniwo ogniwa dzierzy się, tak cnota cnoty.

* * *

Nie rodzimy się z cnotą, ale się iey uczemy.

* * *

Pan Bóg, a mieszek, to przyiaciel prawy. A ludzka przyiaźń tylko do zabawy.

J. Kochanowski.

L U N A C Y E.

☾ Kwad. druga Maia d. 5 tegoż g. 9 m. 46 przed połdn. Z rana przymrozki w dzień pogoda ma mieysce.

● Nów Czerwca d. 12 Maia g. 7 m. 33 z póldnia. Na deszcz się zanosi.

☽ Kwad. pierwsza Czerw. d. 20 Maia g. 10 m. 50 przed północ. Wiatr chłodny, czasami deszcz.

○ Pełnia Czerw. d. 28 Maia g. 2 m. 21 z półn. Często deszcz, grad, chłodny wiatr i grzmot zrodzi.

CZERWIEC na dni XXX. | MAY | JUNIUS

D.	T.	Kalendarz Polski	D.	Kalendarz Ruski
1	C.	Bożego Ciała Nikod.	20	Ftałatea Mucz.
2	P.	Eugeniusza P. p. W.	21	Konstanty Jeleny
3	S.	Klotyldy Król.	22	Wasyłyska Mucz.
		Ew. u Łuk. S. w Roz. 14 O wezwaniu na wielką wieczer.		
4	N.	2 po Swiątk. Gwalbe.	23	N. 1 po Zorzwest.
5	P.	Florencyi P.	24	Symeona Prepod.
6	W.	Norberta Opata	25	*Tretye Obritenyie*
7	S.	Roberta W.	26	Karpa Apost.
8	C.	Medarda Bisk.	27	Fterapouta Jepys.
9	P.	*S. rca Jez.* Felicyana	28	Nykyty Prepod.
10	S.	Małgorzaty Król.	29	Fteodosyi Mucz.
		Ewan. u Łuk. S. w Roz. 15 O zgubioney owcy i groszu		
11	N.	3 po Swiątk. Barnab.	30	N. 2 Post do Petra
12	P.	Onufrego Wyz.	31	Jeremya Apost.
13	W.	Antoniego z Pad.	1	JUN. Justyna Muc.
14	S.	Bazylego Wyz.	2	Nykyfora Patriar.
15	C.	Wita i Modesta	3	Łukillyana Mucz.
16	P.	Justyny Pan.	4	Mytrofana Patriar.
17	S.	Adolfa Bisk.	5	Doroftea Jep. Mu.
		Ew. u Łuk. S. w Roz. 5 O obfitym Piotra połowie ryb		
18	N.	4 po Swiątk. Marka	6	N. 3 po Zorzestw.
19	P.	Gerwaz. i Prota.	7	Fteodora Jepys.
20	W.	Sylweryusza. Reginy	8	Fteodora Mucz.
21	S.	Aloyzego Gon.	9	Kyryłła Archiep.
22	C.	Paulina Bisk.	10	Tymoftea Jep. M.
23	P.	Edyltrudy P.	11	Warftolomea Ap.
24	S.	Narodz. S. Jana	12	Onufrya Prepod.
		Ew. u Mat. S. w Roz. 5. O sprawiedliwości		
25	N.	5 po Swiątk. Gwilel.	13	N. 4 po Zorzestw.
26	P.	Jana i Pawła MM.	14	Jełyssea Proroka
27	W.	Władysława.	15	Amosa Proroka
28	S.	Leona P. *Wigilia*	16	Tychona Prepod.
29	C.	Piotra i Pawła	17	Manuiła Mucz.
30	P.	Łucyny i Emilii	18	Leontya Mucz.

Kiedy radzono Mikoł. Gnieweszowi, znakomitemu rycerzowi, aby prosił króla o starostwo Radomskie dla dzieci swoich; godne wieczney pamięci wyrzekł słowa: "Dobra Rzpltey są dla dobrze zasłużonych, nie dla żaków ani białychgłów. Rozumiem, żebym dzieciom moim zamiast błogosławieństwa niebłogosławieństwo zostawił: niech sobie krwawemi zasługuią postępkami. — Jak drugi Focyon, myślał ten dzielny mąż o swoiem potomstwie: ieżli będą mnie podobni, doydą tego cnotą czegom i ia doszedł: ieżli wyrodkami będą, niechcę żeby im na swawolą z moich intrat stawało.

* * *

Bias Filozof dobrze mówił: iż urząd pokaże człowieka. Bo iako beczka, póki w niey nic nie masz, póty nieznać gdzieby ciec miała; tak źli a skażeni ludzie rzadko się z czem nieprzystoynem popiszą aż dopiero gdy na urząd wnidą.

L U N A C T E,

☾ Kwadra druga Czerw. d. 3 tegoż g. 4 m. 34 z połdnia. Rzęsisty deszcz z grzmotem i gradem wróży.	● Now Lipca d. 11 Czerwca g. 9 m. 54 rano. Pre na deszcz rzęsisty lub grad z grzmotem i wiatrem.	☽ Kwad. pierwsza Lipca d. 19 Czer. g. 1 m. 4 z połdnia. 20 i 22 tey Kwad. deszcz oznacza i grzmot.	○ Pełnia Lipca d. 26 Czerw. g. 9 m. 13 z rana. Pogoda się gorąca wsmaga, którą stronami wiatr chłodzi i deszcz przerywa.

D.	T.	Kalendarz Polski.	D.	Kalendarz Ruski.
1	S.	Romulego Biskupa	19	Judy Ftad. Apost.
Ew. u Mark. S. w Rozd. 8 O nakarmieniu 4000 ludzi				
2	N.	6 po Świąt. Naw. MB	20	N. 5 po Zorzestw
3	P.	Anatolego Wyz.	21	Julyana Mucz.
4	W.	Jozefa Kalasantego	22	Jewsewya Je. M.
5	S.	Karoliny Panny	23	Ahrypyny Mucz.
6	C.	Izaiasza Proroka	24	Rżc. Ioann.
7	P.	Pulcheryi Panny	25	Fewrony Mucz.
8	S.	Elżbiety Krol.	26	Dawyda Prepod.
Ew. u Mat. S. w Rozd. 7 O fałszywych Prorokach				
9	N.	7 po Świąt Jana z Duk	27	N. 6 po Zorzestw
10	P.	Amalii Panny	28	Kyra i Joanna
11	W.	Pelagii Męcz.	29	Petra i Pawła
12	S.	Jana Gwalberta	30	SS. Apost. 12.
13	C.	Małgorzaty P. M.	1	IUL. Kosmy i Dam.
14	P.	Bonawentury	2	Poło. Ryzy Bahor.
15	S.	Rozesł. SS. Apost.	3	Jakinsta Mucz.
Ew. u Łuka. S. w Roz. 16 O niesprawiedliwym szafarzu				
16	N.	8 po Świąt M.P.Szkap	4	N. 7 pos. Zorzestw
17	P.	Alexego Wyz.	5	Aftanaya Afron.
18	W.	Szymona z Lipn[e].	6	Sysoa Prepod.
19	S.	Wincentego z Pau.	7	Ftomy Prepod.
20	C.	Eliasza Proroka	8	Prokopya Mucz.
21	P.	Daniela Pror.	9	Pankratya Jep. M.
22	S.	Maryi Magdaleny	10	Sorok piat Mucz.
Ew. u Łuk. S. w Roz. 19 O zburzeniu Jeruzalem				
23	N.	9 po Świąt Teofila M.	11	N. 8 Jewymyi Muc.
24	P.	Krystyny Pan.	12	Prokła Mucz.
25	W.	Jakoba Apost.	13	Hawryiła Archan.
26	S.	Anny Mat. M. P.	14	Akyły Apost.
27	C.	Pantaleona M.	15	Kyłyka Mucz.
28	P.	Peregryna W.	16	Aftynokena Jepys.
29	S.	Marty Panny	17	Maryny Mucz.
Ew. u Łuk. S. w Roz. 18 O Faryzeuszu i Celniku				
30	N.	10 po Świąt Kunegu	18	N. 9 Jemyłyana M.
31	P.	Ignacego Loioli	19	Makryny Prepod.

X. Naymanowicz Jakob, Rektor Akad. Krak., w Kazaniu na niedzielę mięsopustną r. 1618 z okazyi pokazującego się Komety tak mówił: "Kometa z natury swoiey nie znaczy nic złego ani dobrego. Nie boycie się więc Komet, chrześcianie, ale radźcie się sumienia waszego, które zawsze wam powiada że wszędzie iest co karać. Nie masz nic teskliwszego nad ludzie złego sumienia, i słusznie!.. Ktożby tu chciał wyliczać rozgi, któremi nas biczowano przeszłych lat za niesworność i rozpustę? Więc teraz nie dziw, że obaczywszy na niebie wizerunek rozgi, lękamy się. Nie masz w niebie materyi na bicze, ieżeli z ziemi nie wnidzie: niemasz pręcia na miotły, ieżeli go ztąd nie poślemy,

* * *

Odrowąż, gdy w iedney batalii wystrzelono mu zęby z wąsami, a w nagrodę męztwa dano mu starostwo Kowieńskie; kazał się wymalować trzymaiącego zęby wystrzelone w ręce z napisem: *dano mi chleba, kiedym zębow pozbył.*

L U N A C T Y.

☾ Kwadra druga Lipca d. 3 tegoż g. 1 m. 18 z połnocy. Prze[pow]iada deszcz rzęsisty i grzmot stronami	● Now Sierp. d. 10 Lip. g. 10 m. 39 przed połno. Grzmot, rzęsiste deszcze lub grad oznacza. C	☽ Kwadra pierwsza Sierp. d. 19 Lip. g. 12 m. 14 z połno. Gorącą pogodę deszcz grzmot wiatr przerywa.	○ Pełnia Sierp, d. 25 Lip. g. 3 m. 47 z połdnia. Po większey części gorąca wznsga się pogoda.

D.	T.	Kalendarz Polski.	D.	Kalendarz Ruski.	☽
1	W.	Piotra w okowi	20	Ilyi Proroka	
2	S.	P. Maryi Anielskiey	21	Symeona Prepod.	
3	C.	Znale. S. Szczepana	22	Maryi Mahdałyny	
4	P.	Dominika Wyz.	23	Trofyma Mucz.	
5	S.	P. Maryi Snieżney	24	Chrystyny Mucz.	

Ew. u Mark. S. w Roz. 7. O głuchym i niemym

D.	T.	Kalendarz Polski.	D.	Kalendarz Ruski.	☽
6	N.	8 po Swiąt. Przem. P.	25	N. 10 Uspen. S. Ann	
7	P.	Kaietana W.	26	Iermołaia Mucz.	
8	W.	Cyryaka Męcz.	27	Panteleimona Mu.	
9	S.	Romana Męcz.	28	Prochora Apost.	
10	C.	Wawrzyńca Męcz.	29	Kałłynyka Mucz.	
11	P.	Zuzanny Panny	30	Syły Apostoła	
12	S.	Klary Panny	31	Zapust do Uspeny.	

Ew. u Łuk. S. w Roz 10 O zranionym Samarytanie

D.	T.	Kalendarz Polski.	D.	Kalendarz Ruski.	☽
13	N.	12 po Swiąt. Hipoli.	1	AUH. N. 11 Proisch.	
14	P.	Euzebii M.	2	Stefana Mucz.	
15	W.	Wniebowz. M. P.	3	Isakya Prepod.	
16	S.	Rocha Wyz.	4	Sedmy Otrokow	
17	C.	Anastazego Bisk.	5	Jewsyhnyia Mucz.	
18	P.	Heleny Cesa.	6	Preobraż. Hospod.	
19	S.	Sebalda Wyz.	7	Dometya Prepod.	

Ew. u Łuk. S. w Roz. 17. O uzdrowieniu 10 trędowatych

D.	T.	Kalendarz Polski.	D.	Kalendarz Ruski.	☽
20	N.	13 po Swiąt. Jacka W.	8	N. 12 pd Zorzestw.	
21	P.	Joanny Fre.	9	Matftya Apost.	
22	W.	Symforyana M.	10	Ławrentyia Mucz.	
23	S.	Zacharyasza B.	11	Iewpła Mucz.	
24	C.	Bartłomieia Apost.	12	Fotya Mucz.	
25	P.	Ludwika Król.	13	Maxyma Prepod.	
26	S.	Roży Panny	14	Mychea Proroka	

Ew. u Mat. S. w Roz. 6 O służeniu Bogu i mamonie

D.	T.	Kalendarz Polski.	D.	Kalendarz Ruski.	☽
27	N.	14 po Swiąt. P. M. Poc.	15	N. 13 Uspen. Boho.	
28	P.	Augustyna	16	Nerukotw. Obraz.	
29	W.	Scięcie S. Jana	17	Myrona Muczeny.	
30	S.	Felixa Męcz.	18	Flora i Ławra Mu.	
31	C.	Raymunda	19	Andrea Muczen.	

Ossoliński Zbigniew, marszałek koła rycerskiego na seymie r. 1601, iden z wielkich mowców wieku swego, ile dawniey, iako urodzony z Zborowskiey i stronnik Maxymiliana, nieprzyiaźnym był Zamoyskiemu; tyle na owym seymie wśród licznych pochwał dawanych mu za zwycięztwo w Multanach, pokazał się iego szczegolnym wielbicielem, i w doskonałey mowie wyliczył Zamoyskiego zasługi w oyczyznie. — Zamoyski rzekł: to mi naywiększą chwałę niesie, że to słyszę z ust którem wszyscy wierzyć powinni. — Na co Ossoliński: nie lękam się ciebie bom nie Wołoszyn; nie pochlebiam, bo mowię w powszechności; uwielbiam cię tylko i szanuię, bom Polak.

* *

Jan Sapieha Kanclerz Lit., wodzem będąc mawiał do rycerstwa: Mości Panowie! wolałbym widzieć dziesięciu zabitych, niż iednego pokrzywdzonego. Zabiiać, to prawo woyny, uciemiężać, to łotrów obyczay.

L U N A C Y E.

☾ Kwad. 2 Sier	● Nów Wrześ.	☽ Kwad. pierwsza Wrześ.	○ Pełn. Wrześ	☾ Kwad. druga Wrześ.
Sierpnia d. 1 tegoż g. 12 m. 45 z połnia. Znaczy się deszcz.	d. 9 Sierpnia g. 3 m. 50 z południa. Wiatr i deszcz gorącą pogodą.	dn. 17 Sierpnia g. 9 m. 4 zrana. Pre chłodzi na deszcz z wiatrem chłodnym.	d. 23 Sierp. g. 11 m. 19 przed połnocą. O Deszcz z chłodnym podeyrzana wiatrem.	d. 31 Sier. g. 3 m. 25 rano. Z początku pogod, potym na deszcz chłodny godzi.

WRZESIEŃ	ma dni XXX.		AUHUST		SEPTEMBER
D.	T.	*Kalendarz Polski*	D.	*Kalendarz Ruski.*	☽
1	P.	Idziego Opata	20	Samuił Proroka	
2	S.	Stefana Krola	21	Fiaddea Apost.	
Ew. u Łuk. S. w Roz. 7 O wskrzeszeniu syna w Naim.					
3	N.	N. 15 po Świąt. Joach.	22	N. 14 po Zorzestw.	
4	P.	Rozalii Pann.	23	Łuppa Muczen.	
5	W.	Urbana Pap.	24	Jewtychia Mucze.	
6	S.	Zacharyasza	25	Warftołomea Ap.	
7	C.	Reginy Panny	26	Adryana Mucz.	
8	P.	Narodzenie Maryi P.	27	Pymena Prepod.	
9	S.	Gorgoniusza	28	Moysea Muryna	
Ewan. u Łuk. S. w Roz. 14 O uzdrowieniu opuchłego					
10	N.	16 po Świąt. ImieM.P.	29	N. 15 Usiknow. Jo.	
11	P.	Prota i Jacka	30	Alexandra Patriar.	
12	W.	Tobiasza	31	Położ. Pois. P. B.	
13	S.	Aureliusza Bisk.	SEPT. 1	[Sy]meona St.	
14	C.	Podwyż. S. Krzyża	2	Mamanta Muczy.	
15	P.	Nikodema	3	Anftyma Muczen.	
16	S.	Eufemii P.	4	Wawyły Swiaszcz.	
Ew. u Mat. S. w Roz. 22. O miłości Boga i bliźniego,					
17	N.	17 po Świąt. Pięt.S.Fr.	5	N. 16 po Zorzestw.	
18	P.	Jozefa z Koper.	6	Czudo S. Mychaił	
19	W.	Januaryusza	7	Sozonta Muczen.	
20	S.	Eustachiusza †	8	Rozde. Bohoro.	
21	C.	Mateusza Ap.	9	Joakyma i Anny	
22	P.	Mauryce[g]o Bisk. †	10	Mynodory Mucze.	
23	S.	Tekli P. i M. †	11	Fteodory Prepod.	
Ew. u Mat. S. w Roz. 9 O uzdrowieniu paralityka					
24	N.	18 po Świąt. Wład.	12	N. 17 po Zorzestw.	
25	P.	Kleofasa M.	13	Kornyłya Mucz.	
26	W.	Jozefata Bisk.	14	Wozdwyże. C. K.	
27	S.	Przen. S. Stanisł.	15	Nykyty Muczeny,	
28	C.	Wacława Męcz.	16	Jozafata Archiepy.	
29	P.	Michała Arch.	17	Sofyi Muczenycy	
[3]0	S.	Hieronima Dok.	18	Jewmenia Prepod.	

Pstrokoński pieczętarz, gdy w Szwecyi wszystko stracił, i przed rokoszanami zaledwie do okrętu uciekł; śpiewał iednak wesoło i grał na lutni. Łaiać go zaczęli inni Polacy: właśnie w czas muzyka w takiem utrapieniu. Na co Pstrokoński: wszystkom stracił, procz dobrey myśli, a wy i to widzę utraciliście.

* * *

Radzieiowski Kardynał, zafrasowanemu Królowi Janowi Kazimierzowi powiedział: Miłościwy Panie! na świecie iak w łaźni, im kto wyżey siedzi, tym bardziey się poci.

* * *

Radziwił Mikołay mawiał: Jestem Pan, zniewoliłem sobie wielu serca czapką i papką. Niech mnie nie nazywaią Radziwił, ale radżywił.

* * *

Więcey tonie w kuflu, niż w morzu.

Ł U N A C T E.

● Nów Paździerr. d. 8 Września g. 6 m. 56 zrana. Wiatr chłodny i deszcz znaczy się.	☽ Kwadra pierwsza Października dn. 15 Września g. 4 m. 9 z połdnia. Na deszcz godzi.	◎ Pełnia Paździer. d. 22 Września g. 8 m. 49 rano. Z wiatrem chłodnym deszcz pedeyzrzano.	☾ Kwadra druga Października dnia 29 Września g 5 m. 30 w nocy. Deszcz lub śnieg oznacza.

PAŹDZIERNIK ma dni XXXI. | SEPTEMWRY | OCTOBER

D.	T.	Kalendarz Polski	D.	Kalendarz Ruski
Ew. u Mat. S. w Roz. 22 O wezwaniu na gody				
1	N.	19 po Świąt. Różańco	19	N. 18 po Zorzestw.
2	P.	Aniołów Stróżów	20	Jewstafya Mucz.
3	W.	Kandyda Męcz.	21	Kodrata Apost.
4	S.	Franciszka S. Wy.	22	Foky Muczenyka
5	C.	Placyda Męcz.	23	Zaczatye Joanna
6	P.	Brunona Wyz.	24	Ftekły Muczeny.
7	S.	Justyny Panny	25	Jewfrosynyi Prep.
Ew. u. Jana S. w Roz. 4 O chorym synie królewskim				
8	N.	20 po Świąt. Wincen.	26	N. 19 Joanna Boho.
9	P.	Dyonizego	27	Kałystrata Mucz.
10	W.	Franciszka Borg.	28	Charytona Prepo.
11	S.	Placydy Panny	29	Kyryaka Prepod.
12	C.	Maxymiliana	30	Hryhoria Jepys. M.
13	P.	Edwarda Król.	1	OKT. Pokrow. Boh.
14	S.	Kalixta Pap.	2	Kypryana Jepys.
Ew. u Mat. S. w Roz. 18 O dłużnym i złośliw. słudze				
15	N.	21 po Świąt. Ter. i Jad.	3	N. 20 po Zor. Dyon.
16	P.	Gawła Opata	4	Jeroftea Jep. M.
17	W.	Florentego Bisk.	5	Charytyny Mucz.
18	S.	Łukasza Ewang.	6	Ftomy Apost.
19	C.	Piotra z Alkan.	7	Serhya i Wakcha
20	P.	Przen. S. Woyciecha	8	Pełahyi Prepod.
21	S.	Urszuli Panny	9	Jakówa Apost.
Ew. u Mat. S. w Roz. 22 O czynszowey monecie				
22	N.	22 po Świąt. Jana Kan.	10	N. 21 po Zorzestw.
23	P.	Jana Kapistr.	11	Fyłyppa Apostoła
24	W.	Rafała Arch.	12	Prowa Muczenyk.
25	S.	Kryspy i Kryspi.	13	Karpa i Papyły
26	C.	Ewarysta Pap.	14	Nazarya Muczen.
27	P.	Iwona Wyz.	15	Jewftymya Prepo.
28	S.	Szymona i Judy	16	Łonhyna Mucz.
Ew. u Mat. S. w Roz. 9. O wskrzeszeniu córki Xiążęcia				
29	N.	23 po Świąt Narcyza	17	N. 22 po Zorzestw.
30	P.	Marcellego Pap.	18	Łuki Jewan. Apost.
31	W.	*Wigilia z postem*	19	Goila Proroka

X. Stan. Orzechowski w życiu Jana Tarnowskiego tak mówi o ślachectwie: "ślachectwo iest iako piwna wiecha, abo wieniec winny. Herby wasze są znaki ślachectwa, a nie ślachectwo. A iako gdy piwo zkwaśnieie wiechy mądrzy zmiataią: tak też i ty zrzuć herb, gdy się ślachectwo twoie złotrzyło: nie chlub się zacnością przodków twoich; ku chańbie twey ich wspominasz, a tym znacznieysza niecnota twoia iest, im przodkowie twoi byli cnotliwsi.

* * *

Ostrorog, Woiewoda Poznański, mawiał: Nie grzesz, a nie żałuy; nie łay, a nie przepraszay; nie day, a nie wydzieray.

* * *

Cnotliwa żona, matka, rządna gospodyni; Męża, dzieci, domowych, szczęśliwemi czyni.

E. Drużbacka.

* * *

Młodym robić, mężom rządzić, starym modlić się przystoi.

L U N A C Y E.

Nów Listop. d. 7 Października g. 9 m. 23 w nocy. 4 pierwsze dni niestateczne, zaś 3 ostatnie pogodnieysze.

Kwadr. pierwsza Listopada d. 14 Października g. 10 m. 34 przed północą. Po przymrozkach pogoda się wzmaga

Pełnia Listopad. d. 21 Października g. 8 m. 31 w nocy. Przykrey powietrza odmianie dni tey Pełni podlegaią.

Kwadra druga Listopada d. 29 Października g. 5 m. 12 z południa. 29, 30, 31 na deszcz lub śnieg miesiącem godzi.

LISTOPAD ma dni XXX.		OKTOWRY		NOVEMBER
D. T.	Kalendarz Polski	D.	Kalendarz Ruski	☽
1 S.	Wszystkich Swiętych	20	Artemya Mucz.	
2 C.	Dzień Zaduszny	21	Iłariena Prepod.	
3 P.	Malachiasza Pror.	22	Awerkya Jepysk.	
4 S.	Karola Boro.	23	Jakowa Apostoła	
Ew. u Mat. S. w Roz. 24 O brzydkości spustoszenia				
5 N.	24 po Swiąt. Elżbiety	24	N. 23 po Zorzestw.	
6 P.	Leonarda W.	25	Markiana Mucz	
7 W.	Herkulana M.	26	Dymytria Mucz.	
8 S.	4 Koronatow	27	Nestora Mucz.	
9 C.	Teodora Mę.	28	Terentya Mucz.	
10 P.	Andrzeia z Awe.	29	Anastasyi Mucz.	
11 S.	Marcina Bisk.	30	Zynowya Mucz.	
Ew. u Mat. S. w Roz. 8 O wzruszeniu na Morzu				
12 N.	25 po Swiąt. Op. M. P.	31	N. 24 Stachya Ap.	
13 P.	Homobona K. W.	1	NOIEM. Kosmy	
14 W.	Serafiona Męcz.	2	Akindyna Mucz.	
15 S.	Leopolda Wyz.	3	Akepsymy Mucz.	
16 C.	Edmunda Bisk.	4	Joannykya Prep.	
17 P.	Salomei Król.	5	Hałaklyona Mucz.	
18 S.	Posw. Kośc. Rzym.	6	Pawła Archiepys.	
Ew. u Mat. S. w Rozd. 13 O dobrym nasieniu				
19 N.	26 po Swiąt. Stan. Kos	7	N. 25 po Zorzest.	
20 P.	Felixa de Val.	8	Archa. Mychaiła	
21 W.	Ofiarow. M. P.	9	Onysyfora Mucz.	
22 S.	Cecylii Panny	10	Szesty Apostołow	
23 C.	Klemensa Pap.	11	Myny Mucz.	
24 P.	Jana od Krzyż.	12	Joanna Myłostywa	
25 S.	Katarzyny P.	13	Joanna Złatoust.	
Ew. u Mat. S. w Rozd. 17 O nasieniu gorczycy				
26 N.	27 po Swiąt. Konrada	14	N. 26 po Zorz. Zap.	
27 P.	Waleryana Bisk.	15	Kurya. Samon M.	
28 W.	Rufina Męcz.	16	Matftea Jewanhel.	
29 S.	Saturnina Męcz.	17	Hryhorya Jepysk.	
30 C.	Andrzeia Apost.	18	Płatona Mucz.	

Tęczyński Andrzey, gdy w 17tym roku życia zganił w obecności Krola zdanie senatorów brodatych, (bo w ten czas broda była znakiem powagi,) śmiano się z niego iako gołowąsa. Lecz Krol, iako zacnemu obywatelowi, dał Woiewództwo Krakowskie. Na inną tedy sessyą idąc, przyprawił sobie brodę i wąsy; i gdy zaczęto radzić, Tęczyński potrząśnie brodą i rzecze: brodo mów! — To kilkakroć powtorzywszy, odrzucił brodę z wzgardą, i tak gruntownie i poważnie mówił, że wszyscy się zdumiawszy zawołali: siedź między nami, bo ci Bóg dał w młodzieństwie stary rozum.

* * *

Załuski Andrzey Biskup Warm. zachęcaiąc do nauk mawiał: Nauki uczą młodych umiarkowania, starym pociechę niosą: dla ubogich są maiątkiem, a bogatych zdobią.

* * *

Bez dołu grobla, bez nakładu zysk nie będzie.

L U N A C Y E.

● Nów Grud. d. 6 List. g. 10 m. 43 rano 5 6 7 z wiatrem chłodnym po ranney mgle godzi na deszcz lub snieg.

☽ Kwad. pierwsza Grud. d. 13 List. g. 5 m. 37 z rana 13 14 niestateczne w pogodzie, 15 16 17 pogoda. D

○ Pełnia Grud. d. 20 Listop. g. 11 m. 25 przedpołudniem. Wiatry na śnieg godzą.

Kwadra druga Grud. d. 28 List. g. 2 m. 1 z południa. Snieg przy wschodnim wietrze, a potem mróz ostry znaczy się.

GRUDZIEN ma dni XXXI.			NOJEWRY			DECEMBER
D.	T.	*Kalendarz Polski*	D.	*Kalendarz Ruski*	☽	
1	P.	Eligiusza Bisk.	19	Awdya Proroka		
2	S.	Bibianny Pan.	20	Prokła i Hryhor.		
Ew. u Łuk. S. w Rozd: 21 O znakach na niebie i ziemi						
3	N	1 Adw. Franciszka X.	21	N. 27 po Z. Wchod		
4	P.	Barbary P. i M.	22	Tyłymona Apost.		
5	W.	Sabby Opata	23	Amfyłochya Jepys.		
6	S.	Mikołaia Bisk. †	24	Iekateryny Mucz.		
7	C.	Ambrożego Bisk.	25	Kłymenta Papy		
8	P.	Niepokal. M. P †	26	Ałypya Stołpnyka		
9	S.	Waleryi Pan.	27	Jakowa Mucz.		
Ew. u Mat. S. w Roz. 11 O poselstwie Jana do Chrystusa						
10	N.	2 Adw. Maryi P. Lore.	28	N. 1 Adw. Stefana		
11	P.	Damaza Pap.	29	Paramona Mucz.		
12	W.	Alexego i Paw.	30	Andrea Apostoła		
13	S.	Łucyi i Otolii †	1	DEKEM Nauma		
14	C.	Nikazego Bisk.	2	Awwakuma Pror.		
15	P.	Ireneusza Męcz. †	3	Sofonya Proroka		
16	S.	Euzebiusza	4	Warwary Mucz.		
Ew. u Jan. S. w Rozd. 1 O poselstwie zydow do Jana						
17	N.	3 Adw. Łazarza Bisk.	5	N. 2 Saw. Oswiasz.		
18	P.	Ocze. Pło. M. P.	6	Nykołaia Jepysk		
19	W.	Nemezyusza	7	Amwrósya Jepysk.		
20	S.	Teofila Męcz. †	8	Patapya Prepod.		
21	C.	Tomasza Apost.	9	Zaczat. Bohor.		
22	P.	Zenona Męcz. †	10	Myny Jermoh. M.		
23	S.	Wiktoryi *Wigil.*	11	Danyiła Stołpnyk.		
Ew. u Łuk. S. w Rozd. 3 O Janie opow. Chrzest pokuty						
24	N.	4 Adw. Adama i Ewy	12	N. 3 Adw. Spyridon.		
25	P.	Bożego Narodzenia	13	Ewstridona Jepys.		
26	W.	Szczepana 1 M.	14	Ftyrsa Mucz.		
27	S.	Jana Ewangel.	15	Jełensterya Jepys.		
28	C.	Młodziankow	16	Ahhea Proroka		
29	P.	Tomasza Kant.	17	Danyiła Proroka		
30	S.	Dawida Króla	18	Sewastyana Mucz.		
Ew. u Łuk. S. w Rozd. 2 O proroctw. Symeona i Anny						
31	N.	1 po B. N. Sywestra Pa.	19	N. przed Rozd		

Wiśniowiecki Michał Serwacy, będąc marszałkiem trybunału litewskiego, pewnemu przyczyniaiącemu się za sprawą przyiaciela, tak odpisał: "Jeżeli się WPan za sprawiedliwą sprawą wstawiasz, mnie krzywdę czynisz, myśląc iakobym ia niesprawiedliwie sadził; ieżeli za niesprawiedliw., sobie honoru nieczynisz, że śmiesz grzeszyć i mnie do grzechu zachęcać.

* * *

Władysław Król polski i węgierski, zdradzony i na zgubę przeciw Turkom wystawiony, gdy go dla szczupłości sił do ucieczki namawiano, rzekł: Toż mamy żyć w hańbie, gdy nam konieczność uczciwie umrzeć nakazuie? —

* * *

Stańczyk, widząc iak piiawki stawiano Królowi, rzekł wskazuiąc na nie: "Są to nayprawdziwsi dworzanie i przyiaciele Królów.

L U N A C Y E.

● Now	☽ Kwad. pierwsza	⊙ Pełnia	☾ Kwad. druga
Stycznia d. 5 Grudnia g. 10 min. 32 w nocy. Dni te z wiatrem śnieżne.	Stycz. d. 12 Grud. g. 2 m. 18 z połdnia. Kwad. ta cała z wiatrem na śnieg godzi.	Stycz. d. 20 Grud. g. 4 m. 26 z północy. Dni w tey Pełni przykrey z wiatrem odmianie podle.	Styc. d. 28 Grud. g. 9 m. 41 przed półn. Z mroźną pogodą rok stary się zakończy.

O ZACMIENIACH ROKU 1820.

W tym roku przypadaią cztery zaćmienia, dwa Słoneczne i dwa Xiężycowe, z których w Europie iedne zaćmienie słoneczne będzie całkowite, zaś drugie Xiężycowe po części tylko będzie widzialnem.

PIERWSZE iest zaćmienie słońca 14 Marca po południu i będzie tylko widzialnem na Oceanie południowym, w wschodnim i Etyopskim, i na południowych w brzeżach Ameryki i Afryki.

DRUGIE zaćmienie iest Xiężycowe cząstkowe 29 Marca wieczorem, będzie widzianem w całey Azyi, nowey Holandyi, na wyspach w schodniey Afryce, i w wschodniey części Europy podczas całego swego trwania.

TRZECIE iest wielkie zaćmienie słońca (a raczey zaćmienie ziemi) dnia 7 Września po południu. Będzie widzianem w Europie, w północney Ameryce, Afryce i w zachodniey części Azyi. Okaże się zaś środkowem i pierścieniowem w średnich częściach Europy i w nieznaiomych kraiach Ameryki pułnocney, w północnem Egipcie i Arabii.

Początek tego zaćmienia na ziemi przypadnie gdy w Krakowie będzie 12 godzina 29 minut; Koniec o godzinie 5 mi. 32, trwanie zaćmienia na ziemi będzie 5 godz. 3 min.

Początek tego wielkiego zaćmienia widzianym będzie w Krakowie o 2 god. 5 min. Srodek gdy słońce 10 cali w południowey swey części będzie zaćmionem, o 3 god. 24 min. Koniec zaś o 4 god. 43 min. Trwanie więc zaćmienia tego w Krakowie będzie 2 god. 38 min.

CZWARTE iest Xiężycowem cząstkowem i u nas niewidzialnem dnia 22 Września rano. Okaże się to w przeciągu całegu swego trwania w całey Ameryce i po wielu wyspach Oceanu wschodniego i Atlantyckiego.

Wystawienie czasu obrotu, odległości, i wielkości Słońca i Planet.

	Obraca się około słońca w			Odległość od Słońca Milionów mil Niemieckich					Od ziemi.
	L.	D.	G.		iest		Razy		
Słońce				—		1448000		większy	
Merkury	—	87	23	8		6		mnieyszy	
Wenus	—	224	17	15		1/10		mnieyszy	
Ziemia	—	365	6	21		—			
Mars	1	321	17	32		4 3/1		mnieyszy	
Ceres	4	220	—	58		15		mnieyszy	
Pallas	4	218	—	58		37		mnieyszy	
Juno	4	127	—	56		188		mnieyszy	
Jowisz	11	314	20	108		1474		większy	
Saturnus	29	166	19	199		1030		większy	
Uranus	84	7	19	398		83		większy	

Xiężyc obraca się około ziemi w 27 dniach 8 godzinach, iest o 51000 mil odległy od nas, a 50 razy mnieyszy od ziemi.

O CZTERECH PORACH ROKU TERAZNIEYSZEGO.

ZIMA część roku Astronomicznego czwarta, zaczęła się w roku przeszłym 1819, podczas wstępu Słońca w znak Koziorożca dnia 22 Grudnia. Znaczy się bydź dosyć mrożną, i bardziey sucha niż wilgotna.

WIOSNA część roku pierwsza, bierze swoy początek dnia 21 Marca podczas wstępu Słońca w znak porównywaiący dzień z nocą Barana. Będzie sucha, ostra i zimna.

LATO część roku druga, poczyna się podczas wstępu Słońca w znak przesilaiący dzień z nocą Raka, dnia 22 Czerwca. Znaczy się bydź gorące i suche.

JESIEŃ część roku trzecia wezmie swoy początek podczas porównania dnia z nocą iesiennego, to iest podczas wstępu Słońca w znak Wagi dnia 23 Września. Więcey suchą iak wilgotną będzie.

O URODZAIACH.

Urodzaie w tym roku znaczą się bydź tylko mierne, z przyczyny suchego lata, w karm dla bydła nie obfite. Zbior zaś siana i potrawu mały. Z Owocow więcey gruszek iak iabłek, śliwek i wiśni bardzo mało. Wina naywybornieyszego spodziewać się potrzeba.

WIADOMOŚCI GOSPODARSKIE.

Wyiątek z dzieła rolniczego o dobywaniu nowizn, żeby ie przysposobić do przyięcia zasiewów.

Autor, na wzór Pa. Duhamel, bierze za nowizny wszelkie ziemie lasowe, zarośla, łąki, pastwiska, i t. p. iednem słowem te wszystkie, które od dawna nie były siane. W tem tylko nasz pisarz oddala się od sposobu *Pa.* Duhamel, co się tyczy łąk tak naturalnych iak kunsztownych; że ie uważa iak prawdziwe ugóry w stosunku zboża, gdyż to nie-wyniszczyło ziemi swemi korzeniami podczas rośnienia traw; przeto radzi, ażeby naypierwey zasiać rzepy a nie zboża, któreby się pewnie w takiey ziemi powaliły.

O sposobie przygotowania ziemi do porządney uprawy, pierwey niżby się zasiała pszenica.

Nasz Autor nie wchodzi w szczegóły iak wiele razy należy orać ziemię pierwey niż siew nastąpi; przestaie na pochwałach dobrych skutków

tkow orżby, chcąc zachęcić rolnika do częstego spulchnienia swey roli, żeby ią polepszyć i uzdatnić do wegetacyi roślin. Wszelako ostrzega, że chociaż iest zyskowną rzeczą rozdrobnić i spulchnić ziemię, żeby się napawała rosą, deszczem, powietrzem; należy iey iednak zostawić pewną spoyność, stosowną do ziarna iakie zasiewać mamy, inaczey rośliny byłyby wystawione na obalenie od wiatrów, nie maiąc dobrze osadzonych korzeni. Żeby tey nieprzyzwoitości zaradzić, pochwala sposob taczania wału, albo paszenia owiec na zasianey pszenicy, ieżeli prawdziwie ziemia nie iest dosyć stała, żeby się korzonki nieochwiewały.

Nie należy nigdy przesadzać ziemi nawozami albo innemi poprawami. Kiedy iest nadto zyzna, rzadko wydaie plenne zboża, gospodarz będzie miał dosyć słomy, ale chybi zamierzonego celu. Jeżeli ziemia iest nadto bogata, trzeba mieć ostrożność, odeymuiąc iey zbytek zyzności przez zasianie owsa pierwey niżby się zasiało pszenicę. Uważa margiel, wapno, kredę, sól iak naylepsze nawozy, iakie może przyiąć ziemia przed zasiewami, ale się to dziać powinno rozsądnie i ostrożnie; bo te gatunki nieprzynoszą ziemi żadnych nasion chwastowych, iak większa część gnoiów pełnych częstokroć owadów, które podgryzaią korzonki roślin i umarzaią ie.

Konicz iest naylepszem przygotowaniem ziemi do przyszłego zasiewu pszenicy; ta roślina niewymaga wiele uprawy ani nawozow, żeby nasiona chwastów nie buiały. Kiedy wypada ziemię nawozami poprawić, można ie bez niebespieczeństwa wywieść w Październiku i w Lutym, po wysieczeniu przed tym czasem koniczu, nie zostaną iuż chwasty którychby się należało bać wegetacyi. Rzepy te same daią korzyści; bo prócz początków zyzności których udzielaią ziemi, orżba która ich zasiew poprzedza spulchnia ią doskonale i wygubia wszystkie chwasty. Po zbiorze soczowicy, grochu, można się obfitego żniwa pszenicy spodziewać. Wyki i wiele innych ziarn i traw kiedy są pługiem przyorane, daią ziemi nawozy przewyborne, które ią przygotuią doskonale do urodzaiów pszenicy. Nie wypada iey siać po ięczmieniu, bo ten spulchnia nadto ziemię i uboży ią.

Co się tyczy przygotowania ziemi przez orżbę, Autor mniema że się dostatecznie wytłómaczył, kiedy powiedział: że sposób oraczki powinien bydź rozmaity, podług różnego przyrodzenia ziemi. Przyimuie iak Pan Duhamel uprawę roślin pod czas ich wegetacyi.

Sposób uleczénia niektórych chorob Koni.

O robakach końskich.

Dorosłe konie mniey podlegaią robactwu, lecz tem bardziey źrzebięta.

E Po-

Poznaki, że maią robaki, są następuiące: źrzebięta lub konie im podległe coraz są chudsze i słabsze, wolą leżeć niż stać, niekiedy oglądaią się na bok. Czasem same robaki pokazuią się w odchodzie gnoiu.

Skutecznem lekarstwem przeciw końskim robakom iest następuiące: Proszku Cytwarowego nasienia, Wrotyczu, Centuryi mnieyszey, każdego po uncyi dwie, czego daie się dorosłemu koniowi 2 łyżki, trzechletniemu źrzebięciu 1 i pół, dwuletniemu 1, a roczniakowi łyżeczka od kawy codzień na czczo w wodzie. Po upłynionych 8 dniach zadawania, trzeba sporządzić laxuiącą pigułkę: proszku Jalapy drachmę iednę, Soli Glaubera uncyą iednę i pół, Aloesu Soccotrina utartego uncyą 1, to razem zmieszać dodawszy Mydła, uczynić pigułkę, która dorosłemu koniowi daie się cała, trzechletniemu źrzebięciu dwie trzecie, a dwuletniemu i roczniakowi połowa pigułki. Jeżeli do zadania teyże iest trudność, można ią rozrobić z wodą, przymięszać dwa żółtki iaieczne, i dać zrana naczczo. Na kilka dni przed zadaniem tego laxuiącego lekarstwa, trzeba do obroku mięszać odwilżone pszenne otręby zamiast sieczki. Poprzedzaiącego wieczora nie należy dawać siana, a od tego czasu, póki lekarstwo skutku swego nie dopełni, trzeba samemi odwilżonemi otrębami karmić konia lub źrzebię.

O biegunkach.

Gdy źrzebie ssące, dwoch miesięcy niemaiące, dostaie biegunki, trzeba mu codzień raz dawać w wodzie proszek z dwóch drachm magnezyi i pół drachmy rabarbary złożony, póki biegunka nie ustanie. Źrzebiętom starszym, lecz ieszcze przy klaczach będącym, daie się tego proszku podwoyna porcya; gdy są zaś zostawione, i iedzą iuż twardą karmę, albo w drugim roku wychodzą na paszę, wtedy daie się im z wodą pół łuta proszku korzenia Tormentylli, pospolicie kurzem zielem zwanego; albo garść suszonych czernic gotuie się w pół kwarciu wody, i taka porcya daie się codziennie, póki się nie zastanowi biegunka. Dwuletniemu i trzechletniemu źrzebięciu daie się łót Tormentylli, lub gotuią się dwie garście czernic, a dorosłemu koniowi dwa łóty Tormentylli, lub dekokt z trzech garści czernic.

O tak zwaney żołtey puchlinie.

Naywięcey koni ginie od tey żołtey puchliny, która się pospolicie nayprzod na głowie pokazuie, a potem rozchodzi się po całem ciele, ieżeli się stosownego i prędkiego ratunku nie daie. Jak tylko iest postrze-

żona,

żona, trzeba koniowi zrobić dwie apertury, iednę na piersiach, drugą pod brzuchem, tudzież dawać mu trzy razy dnia po łyżce stołowey z obrokiem następuiącego prochu: Korzenia Goryczki, Koźlika, Tatarskiego ziela, Jagod Jałowcowych, każdego po trzy uncye, to razem zmieszay. Gdy iuż iest ta puchlina na całem ciele, trzeba także na obydwóch lędźwiach położyć apertury. Jeżeliby zaś więcey koni we wsi taka choroba napadała, należy im także dla prezerwy dawać przepisane tu lekarstwo w prochu, choćby się zdrowe zdawały.

O wychowaniu, pielęgnowaniu i karmieniu bydła.

Aby uzyskać woły i krowy przez wychowanie, któreby do użycia w czasie uczyniło ie takiemi iakie bydź powinny, nie mało iest do uwagi i baczności, przeto chcę tu udzielić, co mi się zdaie szczególniey ważnem w tey rzeczy.

W hodowaniu dobrego bydła naywięcey zależy na buiaku czyli byku, którego doskonałe własności naprzod opisać za rzecz potrzebną bydź sądzę.

Jakiey maści iest buiak, na to cale się nie zważa. Lecz głowę powinien mieć grubą, kark krótki, oczy piękne bez wady, czoło szerokie, rogi dobrze stoiące długie, uszy zawiesiste przydłuższe, szyię mięsistą mocną, piersi szerokie, łopatki grube, nogi przednie mocne lecz nie długie, tułów pociągły, grzbiet równy, lędzwie mięsiste mocne, zadnie nogi tęgie, ogon okazały, chod wolny i żywy; wielkość ma mieć przyzwoitą i trzy roki stary, gdy się do krów przypuszcza.

Wybor cieląt maiących bydź chowanymi dziać się powinien według następuiącego przepisu: Chcąc mieć użyteczne krowy, trzeba na wychowanie brać cielęta od takich krów, które daią wiele i dobre mleko, choćby przy żyzney karmie lub paszy chude zostawały; a na wychowanie byków trzeba obrać cielęta od krów w dobrey tuczy będących, i podobnież obficie mleka daiących. Nie trzeba mieć do chowania cielęcia wstrętu, w iakim ono urodziło się czasie; bo kto się przywięzuie do czasu częstokroć od niedołężnych krów wychować musi cielęta. Także nie trzeba przypuszczać byka do krowy, nim ona trzeci rok życia skończy, gdyż to do iey wzrostu wiele przeszkadzą.

Dawanie dobrey i dostateczney karmy cielętom, iest iedyny sposob wychowania użytecznego bydła: kto więc cielęta w młodości głodem morzy, niech sobie nie czyni nadziei że będzie miał z nich piękne krowy lub woły.

Lepiey iest cielęta przeznaczone na wychów zaraz po urodzeniu oda-

dalić od krowy, niż one przez iaki czas zostawić przy cycku, bo gdy się po 2 lub 3 tygodniach odsadzaią, nie tylko więcey zatrudnia nauczyć ie pić, lecz także tęsknota i bek za krową robi one znowu chude, i trzeba długiego czasu, nim się do przeszłego stanu przyprowadzą.

Wydoionego pierwszego mleka wylewać nie należy, lecz dać go trzeba za napoy cielęciu, bo to wiele pomaga do utrzymania iego zdrowia, a przeto ten pokarm za lekarstwo od natury przeznaczone uważać można.

Przez cztery tygodnie cielę napawane bydź musi mlekiem świeżo wydoionem; potem można go powoli nakłaniać do kwaśnego mleka, tylko trzeba toż z początku nieco ogrzewać, daley zaś do zimnego także przyzwyczaiać napoiu. Aby kwaśne mleko posilnieysze było, można na każdy popas cokolwiek żytney mąki do niego przymięszać; lepiey iest ieszcze, gdy się z mąki żytney gotuie pamuła, i teyże część iaka przymięsza do napoiu: tylko w lecie nie trzeba wiele gotować pamuły, bo łatwo wtedy nabiera kwasu. Przy tym pokarmie można powoli przyzwyczaić cielę do iedzenia dobrego siana. Gdy się iuż do niego nieco przyzwyczai, wtedy zamiast kwaśnego mleka trzeba mu tylko serwatkę dawać, przymięszawszy do niey makucha lnianego, szrotowanego owsa, albo żytney mąki, lub tylko otrąb.

Tym sposobem przez cztery miesiące karmi się w stayni cielę, a potem wypędza się na dobrą paszę. Aby iednak do teyże przywykło lepiey, dobrze iest przez iaki czas procz siana dawać mu trawę. Jeśli zaś nie brakuie na karmie, naylepiey iest pierwszy rok trzymać cielę w stayni, gdyż w czasie wypędzania cieląt pospolicie mnostwo much znayduie się, od których one wiele cierpią, a przez to staią się nędzne. Cielęta które się urodziły w iesieni, i na wiosnę maią wiek przyzwoity, mogą bydź wypędzone na paszą w tym samym czasie, w którym wypędza się bydło.

Będące na wychowaniu cielęta muszą zawsze na suchey podściołce leżeć. Jaką karmę i iak wiele dawać im trzeba, nie można oznaczyć, gdyż rożne mieysca rożney wymagaią karmy. W pierwszych iednak latach, gdzie rość i ciała nabierać maią, nie wypada karmić ie słomą, lecz dobrem sianem, bo słoma nie iest żyzna i wzmacniaiąca. Jeśli zaś potrzeba wymaga dawać im słomę, wtedy też więcey dawać należy ziarna, któreby nagrodziło niedostatek karmiących części w słomie. Następuiące rośliny są także dobrą karmą dla cieląt: buraki cukrowe, brukiew, wszystkie gatunki białey i rumienney kapusty, szczegolniey zaś ziemniaki. Tu iednak upomnieć mi wypada, iż ziemniaki surowe pogniecione, cielętom i krowom mniey pożywienia daią, niż gotowane i roztarte. W nie-

któ-

których mieyscach zwykła się cielętom dawać parzona karma; lecz tu trzeba mieć baczność, aby zbyt ciepło karmione nie były, gdyż łatwo oparzone bydź mogą i od tego chudnieią, wielkie brzuchy maią, sierść z nich opada, a czasem na całem ciele strup ie powleka.

Dla braku siana w niektórych okolicach, daie się czasem bydłu słoma. Naylepiey iest, siano razem z słomą kazać rznąć na sieczkę, bo bydło chętniey to ie, i z tego nic nie trwoni. Takowa sieczka zmięszana z napoiem lub wywarami, iest ieszcza żyznieysza. Kto chce mieć woły w dobrey tuczy, a krowy lepsze, aby więcey dawały mleka, może do wspomnioney sieczki przydać zienniaków, karpieli lub inney iarzyny.

Bydło trzymane w stayni, powinno mieć zawsze czystą podściołkę, a gnoy potrzeba według możności często wyprzątać, oraz wpuszczać do stayni powietrze świeże. Wielce użyteczna iest rzecz, gdy bydło dwa razy co tydzień oczyszcza się z kurzu szczotkami i wiechciem słomianym. Ile razy dozwala czas pogodny, trzeba go wypuszczać na wolne powietrze, bo to iest zdrowiu iego pomocne. — Gdzie nie są dla bydła pastwiska, i tylko na ściernie wygnane bydź może, tam staynie w lecie muszą bydź ciemnieysze, chłodne i od zaduchu wolne, a bydło trzeba według możności od much zabespieczyć, co się stać może zastawiwszy ramę z siatką przed staiennami drzwiami, które wraz z oknami podobnież zasłonionemi otwieraią się na noc. Paszę zieloną czy konicz, czy owies z ięczmieniem, lub też trawę, któremi się w stayni bydło karmić zwykło, trzeba choć dwa razy dziennie przynosić, i w stodole lub na innem ciemnem mieyscu rozłożyć; gdy bowiem świeża karma na kupie leży, zapala się i złe skutki sprawuie.

Niema szkodliwszego dla bydła pokarmu iak siano leżące nad staynią; bo zaduch częścią z gnoiu, częścią z bydląt paruiący, wciągaiąc w siebie zaraża się; i ztąd sprawić może choroby złe, nieuleczone.

Niekiedy podczas sieczenia łąk bywaią tak długo ciągłe deszcze, że niepodobna otrzymać suchego siana. Taka wilgotna karma może bydź poprawiona częścią: gdy się kilka razy przekłada, co iest wprawdzie bardzo pracowite, lecz tem można uniknąć szkody, którąby inaczey ponieść trzeba, gdyby się siano zagrzało lub zatęchło; powtóre: gdy się przed użyciem słoną wodą skrapia, często nawet wypada miałką solą potrząsnąć bydłu karmę.

W okolicach, gdzie dla bydła pastwiska są niskie, a niekiedy wilgotne, albo zalane nawet, dobrze iest na noc w stayni suchą dawać karmę; gdy zaś tey nie ma, trzeba utłuc goryczki korzenia i iałowcowych iagod równe części na proch, z którego dwa razy w tydzień dawać wielkiemu 2 łyżki, dwuletniemu bydlu 1 i pół, a roczniakom łyżkę 1 w kwarcie wody.

Kro-

Krowy porzucaią płod czyli ronią iak klacze, lecz nie tak często, dla tych samych też przyczyn iak tamte. Naywięcey dzieie się to, gdy krowy w poźney iesieni, lub w czas przed wiosną, wypędzaią się na paszę, kiedy szron ieszcze nie odtaiał; gdy brzemienną krowę druga w brzuch uderzy, gdy ciele iest źle położone, i gdy krowy na zalanych mieyscach aż po brzuch w wodzie stać muszą, i tem przyciągaią sobie zaziębienie, które sprawuie zronienie.

W wielu mieyscach iest zwyczay wypędzać krowy w zimie do napoienia ich wodą stoiącą w żłobie; gdy więc wyszedłszy z ciepłey i parą napełnioney stayni lodowatą pić muszą wodę, wystawione są dwoiako na zaziębienie tak zewnątrz od zimnego powietrza, iak i wewnątrz od napoiu tak dalece, że po całem ciele dostaią drzenia. Przeto nie należy wcześniey ze studni czerpać wody, tylko gdy iuż krowy pić maią, a skoro się napiły, trzeba one przez iaki czas pogonić, aby się przez ruch znowu zagrzały.

Ciężkie porodzenia u krów pochodzą od nieregularnego położenia płodu iak u klacz, i podobnież iak tamte potrzebuią pomocy. Często iednak przypadek bywa, że przy rodzeniu się cielęcia brzemie, w którem leży, z pochwy maciczney wychodzi. Toż ostrożnie nazad włożyć trzeba; ieśliby się zaś na niem nieczystość znaydowała, należy onęż wprzod ciepłą spłókać wodą. Częstokroć w bolach po porodzeniu włożone wychodzi brzemie, przeto wypada pochwę maciczną dopóty przytrzymać, póki się nieuspokoią bole, i tym sposobem zostanie. Gdy są gwałtowne bole, trzeba dwie garście rumianku w kwarcie wody gotować, przecedzić i dać krowie, poczem się uśmierzą.

Szczególniey szkodliwy iest bydłu niedostatek wody, lub stoiąca woda na pastwiskach; doświadczenie uczy, że z takiey wody powstać mogą wyniszczaiące stada choroby, zwłaszcza *Gangrena śledziony* i tak zwana *Zaraza płucna.* Czasem także stok bardzo iest oddalony od mieysca, gdzie się pasie bydło, ktore leniwe będąc, zwłaszcza w dniach gorących, woli pragnienie cierpieć niż iść do wody; w takiem położeniu trzeba pastuchom mocno nakazać, aby dwa razy przez dzień pędzili bydło do stoku. Na pastwiskach, gdzie wykopane są doły, te powinny bydź iak studnia ocembrowane. Lubo ze studni napawanie bydła iest uciążliwe, lecz tem użytecznieysze, gdyż bydło nie podlega niebespieczeństwu napadnionem bydź od iakiey zarazy.

Sposob otrzymania obfitego owocu pomimo częstych niepogód.

W czasie mgły, posępnego i dżdzystego powietrza, wstrząsay mocno po kilka razy na dzień kwitnące drzewka, dla zrucenia z nich rosy.

Do-

Dopóki pyłek nasienny iest wilgotnym i ciężkim, niemoże go powietrze żadnym sposobem do zarodku przyprowadzić i upłodnić, lecz skoro tylko doskonale doyrzawszy aby ieden momencik czasu znaydzie do wyschnięcia i do ulżenia się, na ten czas żadną miarą oprzeć się swemu przeznaczeniu nie zdoła.

Ztąd łatwo sobie każdy wystawić może, dla czego ieden ogród a nawet iedna część wsi w owoc obfituie, a druga nie; przyczyna cała iż pyłek nasienny do zarodku doyśdź nie mogł.

O pożytecznem przesadzaniu drzew w korzenie dostatecznie nie opatrzonych.

Skoro drzewo maiące bydź przesadzanem kilka tylko albo żadnego korzenia pobocznego oprócz samego macicowego nie ma, na tedy płócze go się nayprzod w wodzie, a potym przed wsadzeniem obwinąwszy korzeń poiedynczo w płat stary wełniany, zciąga się go nieco szpagatem, zostawiaiąc zawsze na wielki palec mieysca próżnego. Wytarta baia, stare wełniane pończochy, są do tego nayzdatnieysze. Skoro go się należycie wsadzi, i ażeby się nie obchwiało do palika przywiąże, podlać go potym potrzeba i pieczołowitey naturze zostawić.

Sposob przymuszenia drzewa do obfiteg wydawania owocu.*

W miesiącu Sierpniu obrzyna się na około kora na głownych gałęziach drzewa owocowego, toż samo czyni się nieco na 3 lub 4 cale wyżey, łączy się potym oba te pierścionkowate zarznięcia iednem podłużno prostopadłem, zdziera się z pośrod nich kora, a w kwadrans potym nazad się dokładnie przykłada i łykiem obwięzuie; skoro się w cztery tygodnie po tey operacyi spostrzeże, iż kora na obydwoch mieyscach nabrzmiała, odiąwszy łyko przekonany się, że iuż wszystko zagoionem będzie. Potem iednak powtornie łykiem lecz bardzo delikatnie obwiązać, i aż do wiosny zostawić potrzeba.

Tym sposobem utrzymowane gałęzie nadzwyczay obfity wydaią owoc, choćby tylko kilka podobnych operacyy na całem drzewie zrobionemi były.

Sposob ażeby drzewa pestkowe bardziey w owoc obfitowały.

JP. Hedermann w Filippseich przed pięciu laty, w czasie kwitnienia drzew narzynał wyżey wymienionym sposobem korę na drzewach pestkowych, i iego usiłowania, ażeby obfitość owocu i wielkość iego bardziey

po-

powiększyć, sowicie wynagrodzone były, albowiem w czasie nawet naysuchszych lat, gdy inne przy nich stoiące zupełnie z owocu opadły, te nad zwyczay obfitowały. Lecz oraz spostrzegł, iż pestki z owocu drzew tego gatunku chociaż dostatecznie doyrzałe, od mięsa iednak samowolnie odstawać nie chciały.

Uwaga Gospodarska tycząca się Ziemniaków.

Pewien Gospodarz Angielski umieścił w piśmie publicznem *the Times* następuiące swoie postrzeżenie: Gdy się zawiązek kwiatu na łodydze ziemniakowey zrywa, niepozwalaiąc mu rozkwitnąć; skutkiem tego iest, że urodzay ziemniaków powiększa się przezto o szóstą część, i że zbioru małych drobnych ziemniaków ze wszystkiem się uniknie.

DNI UROCZYSTOŚCI CYWILNYCH

W wolney Rzeczypospolitey Krakowskiey.

Dzień 11ty Września. Pamiątka oddania Narodowi Konstytucyiney Księgi.

W Królestwie Polskiem i Imperium Rossyiskiem.

Dnia 19	Stycznia	Urodziny W. X. Anny Pawłowny.
Dnia 25	detto	Urodziny Cesarzowey i Królowey Elżbiety Alexiewny.
Dnia 9	Lutego	Urodziny W. X. Michała Pawłowicza.
Dnia 15	detto	Imieniny WW. XX. Anny Teodorowny i Anny Pawłowny.
Dnia 16	detto	Urodziny W. X. Maryi Pawłowny.
Dnia 24	Marca	Wstąpienie na Tron Nayiaśnieyszego ALEXANDRA Cesarza i Króla.
Dnia 3	Maia	Urodziny W. X. Konstantego Pawłowicza.
Dnia 22	detto	Urodziny W. X. Katarzyny Pawłowny.
Dnia 2	Czerwca	Imieniny W. X. Konstantego Pawłowicza.
Dnia 7	Lipca	Urodziny W. X. Mikołaia Pawłowicza.
Dnia 23	Lipca	Ogłoszenie Królestwa Polskiego.
Dnia 3	Sierpnia	Imieniny Cesar. Maryi Teodorowny i W. X. Maryi Pawłowny
Dnia 11	Września	Imieniny Nayiaśnieyszego Cesarza i Króla ALEXANDRA PAWŁOWICZA.
Dnia 17	detto	Imieniny Cesarzowey i Królowey Elżbiety Alexiewny.
Dnia 24	detto	Urodziny W. X. Anny Teodorowny.
Dnia 26	detto	Koronacya Nayiaśnieyszego ALEXANDRA Ces. i Króla
Dnia 26	Października	Urodziny Cesarzowey Maryi Teodorowny.
Dnia 20	Listopada	Imieniny W. X. Michała Pawłowicza.
Dnia 6	Grudnia	Imieniny W. X. Katarzyny Pawłowny.
Dnia 18	detto	Imieniny W. X. Mikołaia Pawłowicza.
Dnia 24	detto	Urodziny Nayiaśnieyszego ALEXANDRA.

Jarmarków walnych w Krakowie iest w Roku dwa:

Pierwszy zaczyna się dnia 14 Maia. Drugi 20 Września. — Każdy z nich, odtrącaiąc Niedziele i Swięta, dni 14 trwa.

WYRACHOWANIE

Wschodu i Zachodu Słońca, przybycia, ubycia i długości co piąty dzień dnia, na Horyzont maiący Elewacyą 50. gradusów.

Miesiąc	Dni Miesiąca	☉ Słońca ☉ Wsch. G.	M.	Zacho. G.	M.	Przyb. dnia G.	M.	Długo. dnia G.	M.
STYCZEŃ	5	8	0	4	1	0	12	8	2
	10	7	55	4	5	0	20	8	10
	15	7	50	4	10	0	30	8	20
	20	7	44	4	16	0	42	8	32
	25	7	37	4	23	0	56	8	46
	30	7	30	4	30	1	10	9	0
LUTI	5	7	19	4	40	1	30	9	20
	10	7	11	4	48	1	46	9	36
	15	7	2	4	57	1	54	9	54
	20	6	53	5	6	2	22	10	12
	25	6	44	5	15	2	40	10	30
	28	6	39	5	22	2	54	10	44
MARZEC	5	6	30	5	30	3	10	11	0
	10	6	21	5	39	3	28	11	18
	15	6	11	5	49	3	48	11	38
	20	6	2	5	58	4	6	11	56
	25	5	52	6	8	4	26	12	16
	30	5	43	6	17	4	44	12	34
KWIECIEŃ	5	5	32	6	28	5	6	12	56
	10	5	22	6	38	5	26	13	16
	15	5	13	6	47	5	44	13	34
	20	5	5	6	55	6	0	13	50
	25	4	57	7	3	6	16	14	6
	30	4	48	7	12	6	34	14	24
MAY	5	4	40	7	20	6	50	14	40
	10	4	32	7	28	7	6	14	56
	15	4	26	7	34	7	18	15	8
	20	4	19	7	41	7	32	15	22
	25	4	12	7	48	7	46	15	36
	30	4	7	7	53	7	56	15	46
CZERWIEC	5	4	2	7	58	8	6	15	56
	10	3	59	8	1	8	12	16	2
	15	3	56	8	4	8	18	16	8
	20	3	56	8	4	8	18	16	8
	25	3	56	8	4	ubyło		16	8
	30	3	57	8	3	0	4	16	6

Miesiąc	Dni Miesiąca	☉ Słońca ☉ Wsch. G.	M.	Zachó. G.	M.	Ubycie dnia G.	M.	Długo dnia G.	M.
LIPIEC	5	4	0	8	0	0	10	16	0
	10	4	3	7	57	0	16	15	54
	15	4	7	7	53	0	24	15	46
	20	4	12	7	48	0	34	15	36
	25	4	17	7	43	0	44	15	26
	30	4	24	7	36	0	58	15	12
SIERPIEŃ	5	4	33	7	27	1	16	14	54
	10	4	41	7	19	1	32	14	38
	15	4	50	7	10	1	50	14	20
	20	4	59	7	1	2	8	14	2
	25	5	6	6	54	2	22	13	48
	30	5	15	6	45	2	40	13	30
WRZESIEŃ	5	5	26	6	34	3	2	13	8
	10	5	35	6	25	3	20	12	50
	15	5	45	6	15	3	40	12	30
	20	5	54	6	6	3	58	12	12
	25	6	4	5	56	4	18	11	52
	30	6	13	5	47	4	36	11	34
PAŹDZIER.	5	6	23	5	37	4	56	11	14
	10	6	32	5	28	5	14	10	56
	15	6	42	5	18	5	34	10	36
	20	6	51	5	9	5	52	10	18
	25	6	59	5	1	6	8	10	2
	30	7	9	4	51	6	28	9	42
LISTOPAD	5	7	19	4	41	6	48	9	22
	10	7	27	4	33	7	4	9	6
	15	7	34	4	26	7	18	8	52
	20	7	41	4	19	7	32	8	38
	25	7	48	4	12	7	46	8	24
	30	7	53	4	7	7	56	8	14
GRUDZIEŃ	5	7	58	4	2	8	6	8	4
	10	8	1	3	59	8	12	7	58
	15	8	4	3	56	8	18	7	52
	20	8	4	3	56	8	18	7	52
	25	8	5	3	55	przyb.		7	50
	30	8	3	3	57	0	4	7	54

NB. Wyrachowanie niniéysze wschodu i zachodu Słońca, tem tylko służy mieyscom, których od bieguna połnocnego odległość, czyli *elewacya* iest 50 gradusow; służy zaś nie do nakręcania zegarow, iako niektóre Kalendarze udaią; ale aźeby tego lub owego dnia wschod i zachod wiedzieć Słońca, Zegary bowiem nakręcać naylepiey iest w samo południe podług słonecznego kompasu.

